

Teresa Chomiczewska

Wystawy w Bibliotece Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (37), 45-58

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

S. TERESA CHOMICZEWSKA¹

WYSTAWY W BIBLIOTECE ARCHIDIECEZJALNEGO WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO W BIAŁYMSTOKU

Organizacja wystaw jest jedną z form działalności wielu bibliotek, także bibliotek kościelnych. Świadczą o tym na przykład artykuły w biuletynie bibliotek kościelnych „Fides” poświęcone tej tematyce².

Doświadczenie działalności wystawowej Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku jest stosunkowo krótkie. W pomieszczeniach zajmowanych przez bibliotekę do czerwca 1997 roku nie było możliwości, aby część powierzchni przeznaczyć na wystawy. Czytelnia służyła jednocześnie jako wypożyczalnia, punkt informacji i opracowywania zbiorów, mieściły się w niej również katalogi. Ponadto w nowym budynku nie przewidziano holu wystawowego, znalazły się w nim jedynie dwie gabloty wiszące, w których eksponowałam nowości wydawnicze zakupione lub pozyskane przez bibliotekę na drodze wymiany lub daru.

¹ Biblioteka Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku.

² Por. m.in.: B. Warząchowska, *Wystawy, kiermasze, targi – książki do nas czy my do książek*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1-2 (2004), s. 86-92; W. Umiński, *Na ratunek książce – cykl wystaw pokonserwacyjnych w Muzeum Historyczno-Misyjnym Księży Misjonarzy w Krakowie*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1-2 (2007), s. 57-65; B. Warząchowska, *Ekspozycje zbiorów Biblioteki Teologicznej*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1-2 (2007), s. 80-89; też, *Promocja zbiorów Biblioteki Teologicznej w Katowicach*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1-2 (2010), s. 150-168; T. Garwoliński, *Co kryją w sobie stare druki? Wystawa ciekawostek wydobytych ze starodruków*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1-2 (2010), s. 215-223.

Część zbiorów bibliotecznych jest wypożyczana do ekspozycji na wystawach innych bibliotek i ośrodków kulturalnych Białegostoku, m.in.:

– książki autorstwa kard. Stefana Wyszyńskiego gościły na wystawie pt. *Stefan Kardynał Wyszyński. Pastor Poloniae. Prymas Tyśiąclecia (1901-1981)* z okazji obchodów Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego, przygotowanej przez Książnicę Podlaską na czas wakacji 2001 roku³;

– białostockie czasopisma drugiego obiegu z naszych zbiorów znalazły się w Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku na wystawie *Białostockie druki niezależne 1980-1989 r.*, zorganizowanej przez Archiwum Państwowe i Bibliotekę Uniwersytecką w dwudziestą szóstą rocznicę wprowadzenia stanu wojennego (grudzień 2007 roku)⁴;

– zbiór XIX- i XX-wiecznych modlitewników w liczbie dziewięćdziesięciu jeden egzemplarzy wzbogacił wystawę modlitewników w Książnicy Podlaskiej (styczeń-marzec 2008 roku);

– dwadzieścia dwa starodruki z dawnej biblioteki Izabeli Branickiej, przechowywane obecnie w zbiorach naszej biblioteki, pokazano na wystawie *Izabela Branicka. W 200-lecie śmierci* w Muzeum Podlaskim (18 marca – 6 maja 2008 roku, scenariusz i aranżacja Andrzeja Lechowski)⁵;

– czasopisma o tematyce Akcji Katolickiej Archidiecezji Wileńskiej były eksponowane na wystawie *Z pamiątek religijnych archidiecezji wileńskiej* przygotowanej przez Akcję Katolicką Archidiecezji Białostockiej w sali św. Kazimierza przy parafii św. Rocha w Białymstoku (26 września – 3 października 2008 roku).

Wielkim wyróżnieniem dla naszej biblioteki była wystawa *Dziedzictwo kultury narodowej w konserwacji*, trwająca w Galerii Wystaw Czasowych Zamku Królewskiego w Warszawie od 4 maja do 14 czerwca 2009 roku. Prezentowała ona dorobek warszawskiej Pra-

³ Zob. D. Markowska, *Z kroniki wydarzeń kulturalnych 2000/2001 (ciąg dalszy)*, „Bibliotekarz Podlaski” 3 (2001), s. 141, por. <http://www.ksiaznicapodlaska.pl/site/bibliotekarz/bp3.pdf>, 03.02.2013.

⁴ Więcej na temat wystawy: *Białostockie druki niezależne 1980-1989*, <http://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/4332>, 03.02.2013.

⁵ Zdjęcia książek z biblioteki Izabeli Branickiej są zamieszczone w książce: A. Dobroński, C. Lechowski, *Izabela Branicka w 200-lecie śmierci*, Białystok 2008.

cowni Konserwacji Dzieł Sztuki Małgorzaty i Wiesława Faberów, która zajmowała się także starodrukami z Biblioteki AWSD w Białymstoku.

Istotne zmiany w promocji zbiorów bibliotecznych przyniósł rok 2008. Podjęliśmy trud organizowania na terenie biblioteki wystaw okolicznościowych i tematycznych. Pierwsza tego typu ekspozycja była związana z konserwacją starych druków.

1. Wystawa starodruków (2008)

W grudniu 2006 roku ks. Wojciech Łazewski, ówczesny rektor AWSD, podjął próbę pozyskania środków finansowych w ramach programów operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2007. Wybrano program „Dziedzictwo kulturowe”, priorytet 2: „Rozwój instytucji muzealnych”. Wprawdzie złożony wniosek został rozpatrzony pozytywnie, jednak przyznano środki finansowe o połowę niższe, niż postulowano. Należało więc zmniejszyć liczbę woluminów: z planowanych wcześniej dwudziestu do dziesięciu⁶. Zadanie „Konserwacja starych druków Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku” zostało zrealizowane w okresie od 1 kwietnia do 10 grudnia 2007 roku. Rezultaty tych działań miały być zaprezentowane na konferencji naukowej i wystawie w pierwszym półroczu 2008 roku. Biblioteka nie dysponowała gablotami wystawowymi, powstała zatem konieczność ich nabycia lub wypożyczenia. Nie było też w miarę bezpiecznego miejsca na eksponowanie tak cennych dokumentów. Ostatecznie jedenaście woluminów starodruków⁷ zmieściło się w czterech zakupionych gablotach, które na czas trwania wystawy (10 kwietnia – 30 czerwca 2008 roku) zostały umieszczone w czy-

⁶ We wniosku uwzględniono dziesięć woluminów starodruków, w tym jeden dwutomowy. Konserwacja drugiego woluminu została wykonana poza projektem i sfinansowana z własnych środków Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego. Ogółem było to jedenaście woluminów.

⁷ T. Chomiczewska, *Starodruki Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku i ich konserwacja*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1-2 (2007), s. 174-178, por. http://digital.fides.org.pl/Content/1158/Biuletyn_2007.pdf#page=174, 03.03.2013.

telni czasopism. Najliczniejszą grupę pośród zwiedzających wystawę stanowili uczestnicy konferencji *Starodruki Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku i ich konserwacja*, którzy po wysłuchaniu trzech referatów⁸, w tym Małgorzaty i Wiesława Faberów, mieli okazję obejrzyć efekty ich żmudnej specjalistycznej pracy.

2. Wystawa poświęcona prymasowi Stefanowi Wyszyńskiemu (2011)

Wystawa ta wpisała się w obchody trzydziestolecia śmierci sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego. Jej inicjatorami i twórcami byli Lidia i Tadeusz Trojanowscy, organizatorzy Podlaskich Festiwali Wielkanocnych. Otwarcia wystawy 7 maja 2011 roku towarzyszyła bogata oprawa artystyczna. Spotkanie w czytelni Biblioteki AWSD poprowadziła znana z muzycznego patronatu rodzina Trojanowskich. Krótkie przemówienie wygłosił ks. infułat Stanisław Strzelecki. Zwrócił uwagę na trzy zasadnicze cechy Prymasa Tysiąclecia: głęboką i silną wiarę, poczucie godności narodowej oraz dalekowzroczność w sprawach kultu. To wszystko sprawiło, że prymas Wyszyński stał się symbolem Polski i całego narodu. „Wielkim darem było to, że ten symbol pojawił się również w Białymstoku na koniec obchodów milenijnych i obudził w mieszkańcach naszego miasta niemal porzeczbaną już polską i katolicką tożsamość”, zakończył ksiądz Strzelecki. Z bogatym programem artystycznym wystąpił również zespół „Fart” z Bielska Podlaskiego.

Wystawę otworzył ks. dr hab. Adam Skreczko, rektor AWSD w Białymstoku. Wśród udostępnionych materiałów znalazły się: pamiątkowe listy (najstarszy z 1947 roku, z podpisem biskupa lu-

⁸ Referaty wygłosili: M. Olszewski, *Starodruki Biblioteki AWSD w Białymstoku*; W. Łazewski, *Literatura starożytna w starodrukach Biblioteki AWSD w Białymstoku*; M. i W. Faberowie, *Konserwacja starodruków Biblioteki AWSD w Białymstoku*. Teksty referatów z tejże konferencji: zob. M. Olszewski, *Stare druki Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku*, „Bibliotekarz Podlaski” 17 (2008), s. 17-20; W. Łazewski, *Literatura starożytna w starych drukach Biblioteki AWSD w Białymstoku*, „Bibliotekarz Podlaski” 17 (2008), s. 3-16, oba artykuły: por. <http://www.ksiaznicapodlaska.pl/site/bibliotekarz/bp17.pdf>, 02.12.2012.

Fot. 1. Fragment wystawy poświęconej prymasowi Stefanowi Wyszyńskiemu

belskiego Stefana Wyszyńskiego), życzenia na Boże Narodzenie 1965 roku wraz z błogosławieństwem milenijnym i ostatnie Orędzie wielkanocne z 1981 roku. Zaprezentowano fotografie z obchodów Millenium państwa polskiego (Drohiczyn, Białystok, Kraków). Ekspozycja ukazywała także białostockie etapy pasterskiej drogi Prymasa Tysiąclecia, jako że bogato udokumentowane dni zakończenia Millenium chrztu Polski odbyły się w Białymstoku 19-20 listopada 1966 roku. W jednej z gablot umieszczono pamiątki filatelistyczne i numizmaty związane z osobą księdza prymasa, na planszach zaś plakaty koncertów dedykowanych Stefanowi Wyszyńskiemu (Koncerty Pamięci i koncerty Mocni Dziedzictwem Kardynała)⁹.

Prezentowane na wystawie materiały pochodziły z prywatnych zbiorów, m.in. państwa Trojanowskich i ks. Stanisława Strzeleckiego. Biblioteka udostępniła książki autorstwa Stefana Wyszyńskiego i traktujące o nim.

Informacje o trwającej wystawie zostały umieszczone na stronach internetowych państwa Trojanowskich i Archidiecezjalnego Wyższe-

⁹ <http://www.trojanowscy.pl/index.php?option=com.content&article&id=304>

go Seminarium Duchownego oraz przesłane do kilku szkół. Wśród odwiedzających były zorganizowane grupy, m.in. uczniowie Szkoły Podstawowej nr 34 w Białymstoku, Zespołu Szkół Mechanicznych Centrum Kształcenia Praktycznego nr 2 im. św. Józefa w Białymstoku, Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego im. Matki Bożej Miłosierdzia w Białymstoku, Szkoły Podstawowej nr 49 z Oddziałami Integracyjnymi im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia w Białymstoku, a także studenci Studium Teologii w Białymstoku.

Wystawa była czynna do 28 maja 2011 roku, jednak wygospodarowana i zaadaptowana wówczas niewielka przestrzeń na piętrze obok szatni służy do dnia dzisiejszego jako miejsce kolejnych ekspozycji.

3. Wystawa z okazji dwudziestej rocznicy wizyty Jana Pawła II w Białymstoku (2011)

„Dnia 5 czerwca 2011 roku mija dwadzieścia lat od pobytu w naszej archidiecezji Ojca Świętego Jana Pawła II. Wizyta ta była wydarzeniem historycznym i przyniosła nam wszystkim obfite owoce. Papież w tym dniu ustanowił diecezję białostocką. (...) Podczas Mszy Świętej na Krywlanach Jan Paweł II beatyfikował Bolesławę Marię Lament i wspomniął ks. Michała Sopoćkę, orędownika kultu Bożego Miłosierdzia. Potem odsłonił i poświęcił pomnik ks. Jerzego Popiełuszki. (...) W katedrze Jan Paweł II otworzył pierwszy synod diecezjalny, który do dziś stanowi zapis prawa diecezjalnego. (...) Papież wreszcie nawiedził braci prawosławnych w ich katedrze”¹⁰.

Na trasie pielgrzymowania Papieża po ziemi białostockiej znalazło się także seminarium duchowne. Przybył tu po zakończeniu Mszy Świętej na obiad i krótki odpoczynek. Czas spędzony w seminarium wykorzystał również na krótką chwilę osobistej modlitwy i spotkanie z pracownikami uczelni. Po upływie dwudziestu lat nie można było nie wrócić do tak pięknych, ważnych i niepowtarzalnych chwil.

¹⁰ E. Ozorowski, *Słowo arcybiskupa metropolity białostockiego dotyczące uroczystości dziękczynnych za beatyfikację Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Wiadomości Kościelne Archidiecezji Białostockiej” 39,2 (2011), s. 54.

Głównym celem wystawy było przypomnienie mieszkańcom Białegostoku tamtych wydarzeń, a przede wszystkim przesłania, które Papież zostawił rodakom. Znalazły się na niej m.in.: plakat z programem wizyty papieża Jana Pawła II w Białymstoku, plan rozmieszczenia sektorów na lotnisku Krywlany, karty wstępu do poszczególnych sektorów, karty wjazdu na parkingi, identyfikatory, tekst piosenki na powitanie Ojca Świętego (słowa: E. Daniszewska, muzyka: H. Adamiec), wiersz *Serdeczne powitanie* autorstwa ks. Stanisława Bielawskiego, lista z podpisami członków trzydziestoczteroosobowego Archidiecezjalnego Komitetu Przygotowania Wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Białymstoku, obecnych na ostatnim posiedzeniu 12 czerwca 1991 roku, podziękowanie za złożone ofiary.

Wyjątkowym dokumentem znajdującym się pośród materiałów wiążących się z obecnością następcy św. Piotra w Białymstoku była księga pamiątkowa AWSO, w której Jan Paweł II złożył odręczny podpis, oraz zdjęcia upamiętniające wizytę Papieża w białostockim seminarium.

Dopełnieniem tej części wystawy były publikacje książkowe¹¹. Najnowsza: *Błogosławiony wśród nas*, wydana przez Fundusz Białystok Ojcu Świętemu, przedstawia w zarysie przygotowania i przebieg tego ważnego wydarzenia z perspektywy strony kościelnej i administracyjnej. Ciekawy obraz wizyty ukazują relacje osób, które brały bezpośredni udział w przygotowaniach lub uczestniczyły w uroczystościach. Książka jest bogato ilustrowana. Dołączono do niej płytę DVD zawierającą film dokumentalny *Był wśród nas* produkcji Telewizji Białystok (scenariusz i reżyseria: Beata Hyży-Czołpińska).

Wystawa stanowiła wspólne przedsięwzięcie pracowników biblioteki i ks. dr. Tadeusza Krahela, historyka i kolekcjonera znaczków przedstawiających postać Jana Pawła II. Dwudziesta rocznica odwiedzin Jana Pawła II w Białymstoku była dobrą okazją, aby zaprezentować papieskie pielgrzymowanie utrwalone na znaczkach i okolicznościowych kartach pocztowych. Ta część wystawy wzbudzała wyjątkowo żywe zainteresowanie.

¹¹ M.in.: *Przed wizytą. Archidiecezja w Białymstoku, 5 czerwca 1991*, pod red. W. Łazewskiego, Białystok 1991; *Wizyta. Białystok, 5 czerwca 1991 r.*, Białystok 1991; *Witaj, Królowo, Matko Miłosierdzia*, pod red. T. Kasabuły, Białystok 2002; „Wizyta. Informator Archidiecezjalnego Komitetu Przygotowania Wizyty Ojca Świętego w Białymstoku” 1,2-3, 4-5 (1991).

Ekspozycja początkowo była udostępniana od 6 do 25 czerwca 2011 roku, po wakacyjnej przerwie można ją było oglądać do końca marca 2012 roku. Wystawa została zaprezentowana 10 lipca 2011 roku w magazynie katolickim „Pod Twoją Obronę” na antenie TV Białystok¹².

4. Kartka wielkanocna w zbiorach Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku (2012)

Wystawa *Kartka wielkanocna w zbiorach Biblioteki AWSD w Białymstoku* była czynna przez cały okres wielkanocny do końca czerwca 2012 roku. Wyodrębniono cztery grupy kart: z lat trzydziestych XX wieku (oryginalne i reprodukcje), z okresu stanu wojennego, prace konkursowe dzieci oraz współczesne pocztówki polskie i zagraniczne.

Fot. 2. Fragment wystawy *Kartka wielkanocna w zbiorach Biblioteki AWSD w Białymstoku*

¹² <http://www.tvp.pl/bialystok/religijne/pod-twoja-obrone/wideo/10072011/486058>, 16.03.2013.

Największym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się kartki solidarnościowe i pocztówki konkursowe wykonane przez dzieci w ramach Podlaskiego Festiwalu Wielkanocnego. Oprócz kartek wielkanocnych zaprezentowano książki o tematyce paschalnej, publikacje ukazujące Wielkanoc w pieśni, poezji, sztuce i etnografii oraz prace magisterskie alumnów AWSO w Białymstoku na temat zwyczajów i obrzędów ludowych związanych z przeżywaniem Wielkiego Postu i Wielkanocy¹³. Wszystkie materiały pochodziły ze zbiorów biblioteki. Palmy i pisanki cieszyły oczy i przydawały wystawie waloru artystycznego.

Krótką relacją z tej wystawy została wyemitowana 20 maja 2012 roku na antenie Telewizji Białystok w magazynie katolickim „Pod Twoją Obronę”¹⁴.

5. Białostocka Piesza Pielgrzymka na Jasną Górę (2012)

Temat kolejnej wystawy zrodził się, rzecz można, opatrnościowo. Pomysłów było kilka. Skoro jednak sierpień to miesiąc pieszego pielgrzymowania na Jasną Górę, uważałam, że wystawa winna dotyczyć białostockiej pielgrzymki do Częstochowy. Jakże mile byłam zaskoczona, gdy przygotowując materiały, odkryłam, że po raz pierwszy w samodzielnie zorganizowanych grupach pielgrzymka z Białegostoku wyruszyła w 1987 roku. Wcześniej pielgrzymi z archidiecezji białostockiej dołączali do grup akademickich jako grupa siedemnasta Pieszej Pielgrzymki Warszawskiej. Coś z prawdy dwudziestu pięciu lat wędrowania do jasnogórskiej Madonny zostało ukazane na wystawie zatytułowanej *Białostocka Piesza Pielgrzymka na Jasną Górę*.

Znalazły się na niej czarno-białe plakaty z trzech pierwszych pielgrzymek i już kolorowe z następnych, karty uczestnika, książeczki uczestnictwa (które są dla pielgrzymy jednocześnie doku-

¹³ M. Bielawski, *Zwyczaje i obrzędy ludowe związane z przeżywaniem Wielkiego Postu i Wielkanocy w parafii Sokolany koło Sokółki*, Lublin 1994 [mps Biblioteka AWSO]; S. Kondzior, *Zwyczaje i obrzędy ludowe związane z przeżywaniem Wielkiego Postu i Wielkanocy w Parafii Turośń Kościelna koło Białegostoku*, Lublin 1994 [mps Biblioteka AWSO].

¹⁴ <http://www.tvp.pl/bialystok/religijne/pod-twoja-obrone/wideo/20052012/7407421>, 16.03.2013.

mentem, śpiewnikiem, informatorem i pamiętnikiem), pocztówki z hasłem pielgrzymki. Każdego roku są również wydawane konferencje, które otrzymuje każdy pielgrzym; spośród nich na wystawie zamieszczono: *Bóg jest miłością. Misterium ojcostwa Boga* autorstwa bp. Edwarda Ozorowskiego, ks. Henryka Szlegiera *W drodze do domu Matki. Rozważania w czasie pieszej pielgrzymki* i dwie publikacje ks. Jarosława Grzegorzczaka: *Jezus drogą. Konferencje na Białostocką Pieszą Pielgrzymkę na Jasną Górę* oraz *Wytrwajcie we Mnie. Rozważania pielgrzymkowe*. Te ostatnie rozważania zostały przygotowane na dwudziestopięciolecie Białostockiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę. Ekspozowane materiały uzupełniały książki o tematyce pielgrzymowania do Częstochowy, a wśród nich album¹⁵ wydany z okazji srebrnego jubileuszu białostockiej pielgrzymki.

Trwająca trzy miesiące (sierpień, wrzesień i październik 2012 roku) wystawa wzbudziła zainteresowanie i uznanie zwłaszcza wśród uczestników pielgrzymek.

6. Katechizm w Roku Wiary (2012)

To hasło najnowszej wystawy w gmachu Biblioteki AWSK w Białymstoku. Jej inspiracją była zachęta, jaką skierował biskup opolski dr Andrzej Czaja do uczestników XVIII Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, aby w Roku Wiary wyeksponować w naszych bibliotekach katechizm.

Jak to definiuje Mieczysław Rusiecki: „Katechizm (gr. *katechein* – nauczać ustnie, odpowiadać na pytanie), to książka – podręcznik zawierający podstawowy, syntetyczny i całościowy wykład prawd wiary i norm moralności chrześcijańskiej, zakorzeniony w Piśmie Świętym, tradycji, historii i ludzkiej egzystencji, służący do nauczania oraz kształtowania przekonań i postaw wiernych”¹⁶.

¹⁵ *W drodze do Matki. 25 lat Białostockiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę*, pod red. M. Kuczyńskiego, Białystok 2012.

¹⁶ M. Rusiecki, *Katechizm*, w: *Encyklopedia katolicka*, pod red. F. Gryglewicza, t. 8, Lublin 2000, k. 1038-1039.

Do najstarszych kompendiów prawd wiary i chrześcijańskiej moralności zaliczane jest opracowane pod koniec I wieku w Syrii *Didache (Nauka dwunastu Apostołów)* i dzieło św. Augustyna z IV wieku *De catechizandis rudibus*. Obu tych dzieł nie zabrakło na wystawie katechizmów.

Ramy czasowe zgromadzonych na wystawie katechizmów wyznaczają dwa ogólnokościelne: *Katechizm rzymski* (1566) i *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992). Pierwszy,

zwany także katechizmem trydenckim, reprezentują wydania z XIX wieku¹⁷, natomiast z *Katechizmem Kościoła Katolickiego* można się zapoznać w różnych edycjach językowych: polskiej, łacińskiej, fran-

ROK WIARY 2013

Katechizm w Roku Wiary

Wystawa KATECHIZMÓW
czynna do 22 czerwca 2013 r.

Biblioteka
Archidiecezjalnego
Wyższego Seminarium Duchownego
w Białymstoku
ul. Warszawska 46
tel. 85 7482029 wew. 340

ZAPRASZAMY

poniedziałek, wtorek,
środa, piątek
godz. 9.00-12.30, 14.30-18.00
czwartek, sobota
godz. 9.00-12.30

Fot. 3. Plakat z wystawy *Katechizm w Roku Wiary*

¹⁷ *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad parochos Pii Quinti Pont. Max. iussu editus: ad editionem Romae A. D. 1566, publici iuris factam accuratissime expressus*. Ed. stereotypa 6. Lipsiae, 1859; *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad parochos S. Pii V Pontificis Maximi et deinde Clementis XIII jussu editus: nunc ad fidem manutiani textus juxta editionem quae anno 1871 prodiit ex typis S. Congr. de Propag. Fide necnon alia complura authentica exemplaria iteratis curis castigate impressus*. Tornaci Nerviorum, 1890; *Katechizm rzymski według uchwały Św. Soboru Trydenckiego dla plebanów ułożony z rozkazu najprzód Piusa V, potem Klemensa XIII po łacinie wydany na pol. język w lat cztery po Soborze przetłumaczony przez księdza Walentego Kuczborskiego; teraz zaś ze zmianą tekstów pisma św. według tłóm. X. Wujka i zastąpieniem wyrazów zastarzałych nowszymi przedrukowany i kilkoma dodatkami pomn. powtórnie wyd. przez ks. Józefa Krukowskiego, Kraków 1880.*

cuskiej, rosyjskiej, włoskiej. Najstarsze wystawione katechizmy pochodzą z XVI wieku. Są to: *Confessio catholicae fidei Christiana* kard. Stanisława Hozjusza¹⁸ oraz *Authoritatum sacrae Scripturae et sanctorum patrum, quae in Catechismo Doctoris Petri Canisii (...)* *pars secunda: De sacramentis Ecclesiae*¹⁹. Wśród sześćdziesięciu udostępionych katechizmów katolickich są dwa dzieła osiemnastowieczne wydane w Polsce: *Chleb duchowny wszystkim Chrześcijanom na positek w drodze do nieba idącym, wystawiony. Albo raczej Katechizm, na świat Polski wychodzący. Krótkie nauki Chrześcijańskiej, z różnemi w sobie zebranie mający przykładami nad to: Jako najstawniejszym, y osobliwszym do pojęcia każdemu tudzież katechizowania sposobem przez X. Jana Stanisława Kostkę Wuykowskiego (...)* *napisany. A teraz powtórę za dozwoleнием starszych przedrukowany. Roku Pańskiego 1746. W Krakowie w Drukarni Dominika Woyciecha Siarkowskiego...* oraz *Sposób katechizowania według opisanja Katechizmu Rzymskiego, powagą S. Koncylium Trydentskiego wydanego a teraz z władzy y Zwierzchności Pasterskiej J.O.X.JMci Adama Jgnacego Komorowskiego Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego Prymasa Korony Polskiej y W.X. Litewskiego, (...) podany Roku pańskiego 1757. W Warszawie w Drukarni J.K.Mci y Rzeczy-Pospolitey in Collegio XX. Schol. Piar.*

Najliczniejszą grupę eksponatów stanowią katechizmy dwudziestowieczne. Oczywiście nie mogły zostać pominięte katechizmy Kościoła lokalnego. Najbardziej znanym na ziemi białostockiej jest *Mały katechizm* opracowany przez ks. Edwarda Kisiela, późniejszego administratora diecezji białostockiej.

Moim zamierzeniem było przygotować wystawę tak, aby zwiedzający mogli nie tylko obejrzeć katechizmy, lecz także wczytać się w ich historię. Na planszach przygotowałam podstawowe informacje z dziejów katechizmu w historii Kościoła.

O otwarciu wystawy zaplanowanym na 23 listopada 2012 roku informowały lokalne media: „Radio i” oraz program katolicki „Pod Twoją Obronę” w Telewizji Białystok. Przybyło na nie około siedem-

¹⁸ *Confessio Catholicae Fidei Christiana vel potius explicatio quaedam confessionis in synodo Pertriciensi a patribus provinciarum Gnesnensis et Leopoliensis in regno Poloniae factae, Anno D[omi]ni M. D. LI. (...)*. Wyd. B, Viennae in Austria 1560.

¹⁹ *Authoritatum sacrae Scripturae et sanctorum patrum, quae in Catechismo Doctoris Petri Canisii (...), pars secunda: De sacramentis Ecclesiae...*, Coloniae 1569.

dziesięciu osób. Uczestnicy spotkania wysłuchali referatu ks. prof. Adama Skreczki *Katechizm jako forma kształtowania wiary* oraz wypowiedzi na temat wiary i katechizmu zebranych podczas sondy ulicznej przeprowadzonej przez alumnów AWSD. Ostatnim punktem spotkania była prezentacja wystawy przez s. Teresę Chomiczewską. Relacja z tego spotkania i z wystawy została wyemitowana 2 grudnia 2012 roku w magazynie „Pod Twoją Obronę”²⁰.

Wystawę zwiedzają zarówno czytelnicy biblioteki, jak i inne osoby. Największe zainteresowanie wzbudzają katechizmy najstarsze. Zwiedzający często poszukują katechizmów, z których jako dzieci przygotowywali się do pierwszej spowiedzi oraz Komunii św. Dla dzieci i młodzieży jest to jednocześnie lekcja historii naszej wiary.

7. Z kroniki Biblioteki AWSD

Każda wystawa, choćby nawet najmniejsza, wymaga czasu na jej przygotowanie, miejsca i odpowiednio dobranych eksponatów, książek oraz innych dokumentów. Znając realia pracy w bibliotece seminaryjnej, można postawić pytanie o sens i cel takich wystaw. Bibliotece wystawa daje możliwość zaprezentowania i promocji swoich zbiorów, często nieznanym czytelnikom, ponadto stanowi autoklamę samej placówki. U zwiedzających przywołuje wspomnienia z przeżytych wydarzeń, dostarcza im wrażeń estetycznych i – miejmy nadzieję – duchowych, uczy, inspiruje do właściwego działania. Świadczą o tym wpisy w kronice Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku. Oto niektóre z nich:

„Za odświeżenie wspomnień z tych wzniosłych i niezapomnianych wydarzeń sprzed dwudziestu lat, w których dane mi było uczestniczyć i je przeżywać (...), dziękuję. Ks. Tadeusz”.

„Jak wielu białostoczan byłem świadkiem pielgrzymki Jana Pawła II do naszego miasta. Pośród pamiątek tamtych wydarzeń pozostały też niezatarte obrazy w pamięci. Adam”.

„Dziękuję za ponowne przeżycie wizyty Jana Pawła II w Białymstoku (...). Wanda”.

²⁰ <http://www.tvp.pl/bialystok/religijne/pod-twoja-obrone/wideo/02122012/9297952>, 16.03.2013.

„To była podróż w czasie – do chwil, które pozostały w moim sercu na zawsze (...). Dorota”²¹.

„Uważam tę wystawę za twórczy pomysł przybliżania ludziom treści wpisu-
jących się w Misterium Paschalne. Ks. Andrzej”.

„Z wielkim zainteresowaniem obejrzałam niezwykle ciekawy zbiór kart wy-
danych z okazji Świąt Wielkiej Nocy. Prosimy o więcej tego rodzaju ekspozy-
cji bardzo wzbogacających i pouczających. Zofia”²².

„Gratuluję kolejnej wystawy, tym razem o Białostockiej Pieszej Pielgrzymce
na Jasną Górę. Byłam na niej czterokrotnie (1995, 1996, 1998, 2001). Wspom-
nienia ciągle żywe, a wystawia ożywia je jeszcze bardziej (...). Ks. Marian”.

„Piękne wspomnienia z pielgrzymek zawarte w plakatach, kartkach pozdro-
wieniowych i zapiskach. Podziwiam pielgrzymów, wzruszają mnie, niestety
nigdy nie wzięłam udziału osobiście. Wiele razy wędrowałam duchowo.
S. Elżbieta”.

„Dziękujemy za kawałek pięknej historii wędrowek do naszej najlepszej
Matki Częstochowskiej. Niech ta wystawa rozwija się i ubogaca, zachęcając
zwiedzających do podjęcia trudu pielgrzymowania. Joanna, Marek, Jarek”²³.

„Dziękujemy za przeżycia i światło wiary płynące z bogato udokumento-
wanej historii katechizmu polskiego, w tym Kościoła białostockiego. Lidia
i Tadeusz”.

„Wystawa przypomina mi czas, gdy uczyłem się katechizmu, przygotowu-
jąc się do I Komunii Świętej. Był to rok 1939. (...) Z wdzięcznością i wzru-
szeniem oglądałem tę wystawę, która przypomina, jak wielkim darem jest
wiara w Boga i we wszystko, czego Kościół naucza. (...). Ks. Stanisław”.

„Gratuluję pomysłowi i koncepcji zorganizowania tego typu wystawy w Roku
Wiary. Będzie ona drogowskazem przypominającym o istocie naszej wiary.
Czesław, Uniwersytet III Wieku w Białymstoku”.

„Wystawa jest zaproszeniem do odkrycia głównych prawd wiary zawartych
w *Katechizmie Kościoła Katolickiego* na przestrzeni wieków jego funkcjo-
nowania (...). Ks. Andrzej”.

„Wystawa o katechizmie pozwala zorientować się, jak bardzo Kościołowi
katolickiemu zależy na zgłębianiu i przyswajaniu prawd wiary. Pomaga
także jeszcze bardziej dowartościować *Katechizm Kościoła Katolickiego*,
a to w Roku Wiary jest jednym z ważnych zadań osób wierzących (...).
Ks. Adam”²⁴.

²¹ Wystawa z okazji dwudziestej rocznicy wizyty Jana Pawła II w Białymstoku.

²² Wystawa *Kartka wielkanocna w zbiorach Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku*.

²³ Wystawa *Białostocka Piesza Pielgrzymka na Jasną Górę*.

²⁴ Wystawa *Katechizm w Roku Wiary*.